

Pázmándi Antal - Kovács Gyula: Épületplasztika, 1998.
(mintázott, mázas samott) Budapest, III. Ürúmi út

Pázmándi Antal műtermes házának kertje, Budapest

Pázmándi Antal műtermes háza, Budapest

Wehner Tibor

NEMCSAK EGYNYÁRI FUTÓ KALAND

PÁZMÁNDI ANTAL ÚJABB MUNKÁIRÓL

Ez már várható volt, erre számítani lehetett: egy Pázmándi Antal nevezetű magyar keramikumművész előbb-utóbb felbukkan valamelyik szobrászati alkotótelepen is. Tövénszerű volt a megjelenése, mert e keramikus a múlt század hatvanas éveinek második felétől-hetvenes éveinek kezdetétől, vagyis lassan öt évtizede szobrászati igényű kerámiáival, kerámiaplasztikáival van jelen a kortárs magyar művészetben. Pázmándi Antal olyan konkrét és elvont műveket alkotott és alkot, amelyek ugyanúgy kötődnek a kerámiaművészethez, amiként a szobrászathoz, a klasszikus szobrászat eszményeihez és mesterségéhez is. Kisplasztikák, kisszobrok, épületekhez kötődő domborművek és a szabad térbe állított monumentális szobrok készültek, készülnek műhelyében. És a kerámia anyagának, a puha alapanyag megmintázásának, felületi kezelésének és kiégetésének dominanciája mellett a kilencvenes években, az ezredfordulón megjelentek a kerámiától idegen anyagok is alkotásaiban – így a fa és a különböző fémek –, hogy aztán egy-egy művénel, mint a mezőtúri alkotótelepen 2005-ben készült néhány kompozíciónál teljesen háttérbe szoruljon a kerámiaművesség, helyet adva a viaszveszejtéses öntési eljárással kivitelezett egyedi plasztikáknak. De dolgozzon Pázmándi Antal agyaggal vagy porcelánmasszával, viasszal és bronzal, alkotói törekvéseit mindenkor a tér meghódítása, a tér dinamikus szervezése vezérli, a térbe illesztett izgalmas és titokzatos tárgy megalkotásának szándéka ösztönzi, és az ismeretlen, feszült formavariációk létrehozásának vágya hajtja. A Pázmándi-munkák lényeges jellemzője az érzéki kifejezés és a gondolati meghatározottság egyensúlyban tartott kettőssége: e művek olyan különös, érzeteinkre erőteljesen ható formarendbe foglalt szobor-tárgyak, amelyek az elvonatkoztatások szférájába emelt tartalommal áthatottak, s amelyek bonyolult áttételeken, megérzéseken, sejtelmes tükröztetésekben keresztül

korunk jelenségeire reflektálnak. A Pázmándi-életműre pillantva a munkák kronologikus rendjét nem a jól bevált stilisztikai osztályozással alakíthatjuk ki: ez a művész – kortársai között egyedülállóan – szabadon cikázik a természetelvű és a nonfiguratív megjelenítés tartományai között: geometrikus jellegű struktúrákat készít, majd emberalakokat vagy emblematisz tárgyakat mintáz meg, aztán a posztmodern elvei szerint épülő elvont formavariációkat alkot, ahonnan zökkenőmentesen tér vissza a valóságidéző motívumokhoz. Mindez nemcsak az autonóm, a kiállításokon bemutatott műveinek sajátos jellemzője, hanem a megbízásra készült monumentális munkáinak is: a budapesti épületplasztikák, a gödöllői és a debreceni kutak is egy hallatlan fantáziadús, plasztikai ötletekben tobzódó, a stílusmegkötöttségeket nem ismerő művész alkotásaiként valósultak meg. Az ezredfordulót követően megrendezett Pázmándi-tárlatok művei is tükröztették a technikai-formai-szemléleti-stilisztikai változatosságot és gazdagságot: a kiállítótermekben felvonultatott munkák színezett samott, fehér porcelán és viaszveszejtéses bronz kompozíciók voltak. E munkák plasztikai hatóterüket általában a hangsúlyos színezéssel, a felületi, festett motívumokkal felerősítetten bontakoztatják ki, és nem ismernek méret-határokat, valamint kivitelezési, technikai korlátokat sem. Az égetőkemencék befogadási lehetőségei által diktált méretek korlátozottságát Pázmándi az elemekből való építkezés leleményével oldja fel: művei szétszedhető-összeállítható elemes rendszerek, amelyek természetesen nemcsak a pontos illeszkedéseket, a biztos kötést biztosító csapolásokat, az átgondolt építkezést követelik meg, hanem a statika, az egyensúlyi rendszerek pontos kidolgozottságát is. Az égetéskor keletkező feszültséget korábban csak az öntött és préselt porcelánok viselték el, mígnem Pázmándi

Pázmándi Antal bronzplasztikája

Pázmándi Antal bronzplasztikája

kikísérletezte a fölrakott-mintázott, üreges, nagy méreteket és felületeket alkotó porcelánmunkálást. És a vadul burjánzó üreges testekből, az éles sík lapokból, a tömör tömegek és sima felületek váltakozásaiból, a zárt és nyitott tömbökből, a rácsszerűen áttört elemekből szerkesztett, fantasztikus együttesekként megjelenő konstrukciói más és más hatásvilágot bontakoztatnak ki, ha festett samott-plasztikákként, ha fehér porcelán-szobrokként és ha sejtelmesen tompa patinával bevont bronz kompozíciókként öltenek testet. Könnyedek és súlyosak, lebegők és statikusak, vidámak és komorak, magukkal ragadók és ridegen távolságtartók.

A nonfigurativitás tartományába kalauzoló legújabb alkotások együttesében a zsúfolt, sok összetevőből épülő, meghatározhatatlan, pontosan nehezen leírható részletekből konstruált absztrakt kompozíciók sorakoznak, amelyeken az elválások és a testegyesülések, a különállások és a kapcsolódások, az ismétlődések, az áthatások és az egymásmellettségek játékosága és feszültsége, elvont, fogalmiságokba emelkedő téri történése ragadhat magával. Az elvonatkoztatott Pázmándi-mű, készüljön samottból, porcelánból vagy bronzból, sohasem másol, sohasem imitál, sohasem ábrázol:

mindig csak önmaga, mindig szigorúan az öntörvényei szerint szerveződő, autonóm egység. Nem engedelmeskedik a hasonlításoknak, az olyan mintha-féle feltételezéseknek, az áttételes utalásoknak és nem fejthetők fel a hagyományos szimbólumok, metaforák kódjaival sem. Megfejtetlenül keverednek egymással az organikus és a mesterségesnek ítélhető motívumok – a szervesről nem állítható biztosan hogy szerves, a geometrikusnak tűnő meg nem minősíthető kizárólagosan élettelennek –, s ezáltal is olyan, dinamikus térbe szervezett, a körülvevő teret atmoszferikus sugárzásukkal birtokba vevő és meghatározó műtárgyakkal szembesülhetünk, amelyeknek alapvető sajátja a szabadság: a szabad, a szabadságérzettel áthatott anyagalkítás. Pázmándi Antal egyik kritikusa egyik eszmefuttatásában a kiváló festőt, Kandinszkijt idézte, olyan művésznek körvonalazva, jellemezve a keramikust, aki alkotásaival a formák kimeríthetetlen gazdagságának szépségét sejteti. Nos, a formák kimeríthetetlen gazdagságának szépségét már nemcsak a Pázmándi-kerámiák, hanem a Pázmándi-bronzszobrok is sejtetik, és ez a mozzanat egyszersmind a teljes életművet is egy újabb izgalmas dimenzióval gyarapítja és gazdagítja.

Pázmándi Antal műtermének részlete bronzplasztikákkal